

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 5ης Οκτωβρίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Φορολογία — Φόρος προστιθέμενης αξίας — Οδηγία 2006/112/EK — Απαλλαγές ορισμένων δραστηριοτήτων γενικού συμφέροντος — Άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο δ' — Παραδόσεις ανθρώπινων οργάνων, ανθρώπινου αίματος και ανθρώπινου γάλακτος — Περιεχόμενο — Πλάσμα ανθρώπινου αίματος που υπόκειται σε επεξεργασία και χρησιμοποιείται για βιομηχανικούς σκοπούς»

Στην υπόθεση C-412/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Hessisches Finanzgericht (φορολογικό δικαστήριο της Έσσης, Γερμανία) με απόφαση της 24ης Μαρτίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Ιουλίου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

TMD Gesellschaft für transfusionsmedizinische Dienste mbH

κατά

Finanzamt Kassel II - Hofgeismar

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο τμήματος, D. Šváby, J. Malenovský (εισηγητή), M. Safjan και M. Βηλαρά, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: C. Strömholm, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 28ης Απριλίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η TMD Gesellschaft für transfusionsmedizinische Dienste mbH, εκπροσωπούμενη από τους T. Dennisen και T. Otto, Rechtsanwälte, καθώς και από τον U. Prinz, Steuerberater,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και J. Möller καθώς και από την K. Petersen,
- η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Z. Fehér, G. Κοός και M. Βόρα,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους R. Lyal και B.-R. Killmann,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 2ας Ιουνίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 132, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/112/EK του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας (ΕΕ 2006, L 347, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της TMD Gesellschaft für transfusionsmedizinische Dienste mbH (στο εξής: TMD), εταιρίας που διαχειρίζεται κέντρο αιμοδοσίας το οποίο εδρεύει στη Γερμανία, και της Finanzamt Kassel II – Hofgeismar (φορολογικής αρχής του Kassel, Γερμανία, στο εξής: φορολογική αρχή) σχετικά με το ζήτημα της υπαγωγής στον φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) της δραστηριότητας των παραδόσεων, την οποία ασκεί η TMD, πλάσματος αίματος που προορίζεται για την παρασκευή φαρμάκων.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 2 της οδηγίας 2006/112 προβλέπει τα εξής:
«1. Στον ΦΠΑ υπόκεινται οι ακόλουθες πράξεις:
[...]
γ) οι παροχές υπηρεσιών που πραγματοποιούνται εξ επαχθούς αιτίας στο έδαφος ενός κράτους μέλους από υποκείμενο στον φόρο που ενεργεί με την ιδιότητά του αυτή·
[...].»
- 4 Ο τίτλος ΙΧ της οδηγίας αυτής, που επιγράφεται «Απαλλαγές», περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το κεφάλαιο 2 που αφορά τις «Απαλλαγές ορισμένων δραστηριοτήτων γενικού συμφέροντος» και το κεφάλαιο 4, το οποίο φέρει τον τίτλο «Απαλλαγές συνδεδεμένες με τις ενδοκοινοτικές πράξεις».
- 5 Το άρθρο 132, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, το οποίο περιλαμβάνεται στο ως άνω κεφάλαιο 2, ορίζει:
«Τα κράτη μέλη απαλλάσσουν τις ακόλουθες πράξεις:
[...]
β) τη νοσοκομειακή και ιατρική περίθαλψη καθώς και τις στενά συνδεδεμένες με αυτές πράξεις, οι οποίες παρέχονται από οργανισμούς δημόσιου δικαίου ή υπό κοινωνικές συνθήκες παρεμφερείς με αυτές που ισχύουν για τους οργανισμούς αυτούς, από νοσηλευτικά ιδρύματα, κέντρα ιατρικής περίθαλψης και διάγνωσης καθώς και από άλλα ιδρύματα της αυτής φύσης, που αναγνωρίζονται από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος·
γ) τις παροχές ιατρικής περίθαλψης, οι οποίες πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της άσκησης ιατρικών και παραϊατρικών επαγγελματιών, όπως καθορίζονται από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος·

- δ) τις παραδόσεις ανθρώπινων οργάνων, ανθρώπινου αίματος και ανθρώπινου γάλακτος·
- ε) τις παροχές υπηρεσιών οι οποίες πραγματοποιούνται από τους οδοντοτεχνίτες στο πλαίσιο του επαγγέλματός τους καθώς και τις παραδόσεις ειδών οδοντικής προσθετικής που πραγματοποιούνται από τους οδοντιάτρους και τους οδοντοτεχνίτες·

[...]».

Το γερμανικό δίκαιο

- 6 Το άρθρο 4, σημείο 17, του Umsatzsteuergesetz (νόμου περί φόρου κύκλου εργασιών, στο εξής: UStG), όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο για τη διαφορά της κύριας δίκης, έχει ως εξής:

«Από τις πράξεις που εμπίπτουν στο άρθρο 1, παράγραφος 1, σημείο 1, απαλλάσσονται:

[...]

- a) οι παραδόσεις ανθρώπινων οργάνων, ανθρώπινου αίματος και ανθρώπινου γάλακτος.»

- 7 Το άρθρο 15 του UStG ρυθμίζει το δικαίωμα εκπτώσεως του φόρου επί των εισροών. Το εν λόγω άρθρο 15, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο για τη διαφορά της κύριας δίκης, έχει ως εξής:

«1) Ο επιχειρηματίας μπορεί να εκπέσει τα ακόλουθα ποσά φόρου επί των εισροών:

- 1. τον οφειλόμενο κατά νόμο φόρο για παραδόσεις αγαθών και την παροχή λοιπών υπηρεσιών από άλλον επιχειρηματία για τις ανάγκες της επιχειρήσεώς του [...]

2) Εξαιρείται από την έκπτωση του φόρου επί των εισροών ο φόρος για τις παραδόσεις, την εισαγωγή και την ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών ή για τις παροχές υπηρεσιών που ο επιχειρηματίας χρησιμοποιεί για τις ακόλουθες πράξεις:

1.

πράξεις που απαλλάσσονται από τον φόρο·

[...]

3) Δεν εξαιρούνται από την έκπτωση κατά την παράγραφο 2 οι πράξεις οι οποίες

- 1. στις περιπτώσεις της παραγράφου 2, πρώτη περίοδος, σημείο 1

a) απαλλάσσονται κατά το άρθρο 4, σημεία 1 έως 7, [...]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 8 Η TMD διαχειρίζεται ένα κέντρο αιμοδοσίας. Η δραστηριότητά της συνίσταται στη διά χημικοτεχνικής μεθόδου λήψη πλάσματος αίματος από τους δότες και στην ανάμειξη του εν λόγω πλάσματος αίματος με αντισηπτικό διάλυμα το οποίο περιέχει, μεταξύ άλλων, κιτρικό νάτριο. Στη συνέχεια, το μείγμα που προκύπτει υπόκειται σε επεξεργασία σε συσκευή φυγοκεντρήσεως, προκειμένου να εξαχθούν από αυτό ορισμένα στοιχεία. Τα στοιχεία αυτά συλλέγονται και παραδίδονται σε κατεψυγμένη μορφή σε επιχειρήσεις του φαρμακευτικού τομέα.

- 9 Στο πλαίσιο της δραστηριότητάς της, η TMD παρέδωσε πλάσμα αίματος αυτού του τύπου στην X AG, εταιρία εγκατεστημένη στην Ελβετία. Η τελευταία αυτή εταιρία παρέλαβε το πλάσμα αίματος από την TMD και το μετέφερε στις διάφορες παραγωγικές μονάδες της σε άλλα κράτη μέλη της Ένωσης, με σκοπό την παρασκευή φαρμάκων.
- 10 Η TMD εκτίμησε ότι το πλάσμα αίματος που παρέδιδε στους παρασκευαστές φαρμάκων δεν υπαγόταν στη σχετιζόμενη με τις παραδόσεις ανθρώπινου αίματος απαλλαγή από τον φόρο. Επομένως, με τη δήλωση ΦΠΑ που υπέβαλε για το έτος 2008, ζήτησε από τη φορολογική αρχή να προβεί σε έκπτωση του καταβληθέντος ΦΠΑ επί των εισροών για τις πράξεις που σχετιζόνταν με τις παραδόσεις πλάσματος αίματος στις οποίες αυτή είχε προβεί.
- 11 Αντιθέτως, η φορολογική αρχή εκτίμησε ότι οι παραδόσεις πλάσματος αίματος οι οποίες πραγματοποιούνταν με προορισμό άλλα κράτη μέλη της Ένωσης αποτελούσαν πράξεις απαλλασσόμενες από τον ΦΠΑ, και, κατά συνέπεια, αρνήθηκε να προβεί σε έκπτωση του φόρου επί των εισροών.
- 12 Στις φορολογικές δηλώσεις της για τα έτη 2009 και 2010, τις οποίες δέχθηκε η φορολογική αρχή, η TMD δεν προέβη σε έκπτωση φόρου επί των εισροών.
- 13 Στις 7 Δεκεμβρίου 2012, η TMD ζήτησε τη διόρθωση των πράξεων προσδιορισμού του ΦΠΑ για την περίοδο μεταξύ του έτους 2008 και του έτους 2010. Η TMD ζήτησε να αναγνωριστεί το δικαίωμά της προς έκπτωση των σχετιζόμενων με τις παραδόσεις πλάσματος φόρων επί των εισροών. Προς στήριξη της αιτήσεώς της, η TMD υποστήριξε ότι οι ενδοκοινοτικές παραδόσεις πλάσματος ως προς τις οποίες ζητούσε πλέον την έκπτωση των καταβληθέντων φόρων επί των εισροών δεν αποτελούσαν πράξεις απαλλασσόμενες από τον φόρο δυνάμει του άρθρου 4, σημείο 17, στοιχείο α, του UStG, καθόσον επρόκειτο στην πραγματικότητα, κατά την άποψη της εταιρίας αυτής, για παραδόσεις, σε φαρμακευτικές επιχειρήσεις, πλάσματος ως «πρώτης ύλης», το οποίο προοριζόταν για κλασμάτωση και εν συνεχεία παρασκευή φαρμάκων.
- 14 Η φορολογική αρχή απέρριψε τις αιτήσεις περί διορθώσεως με απόφαση της 7ης Μαΐου 2013, κατά της οποίας η TMD άσκησε προσφυγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.
- 15 Προς στήριξη της προσφυγής της, η TMD προβάλλει ότι οι παραδόσεις πλάσματος αίματος που προορίζεται για την παρασκευή φαρμάκων δεν συνιστούν παραδόσεις αίματος, κατά την έννοια του άρθρου 4, σημείο 17, στοιχείο α, του UStG ή του άρθρου 132, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/112.
- 16 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hessisches Finanzgericht (φορολογικό δικαστήριο της Έσσης, Γερμανία) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
 - «1) Έχει το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/112 την έννοια ότι οι παραδόσεις ανθρώπινου αίματος περιλαμβάνουν και τις παραδόσεις πλάσματος το οποίο λαμβάνεται από ανθρώπινο αίμα;
 - 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, ισχύει αυτό και για το πλάσμα το οποίο δεν προορίζεται άμεσα για θεραπευτικούς σκοπούς, αλλά προορίζεται αποκλειστικά για την παρασκευή φαρμάκων;
 - 3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα, εξαρτάται η κατάταξη ως “αίμα” μόνο από τη συμφωνηθείσα χρήση του πλάσματος ή και από τη θεωρητικά υφιστάμενη δυνατότητα χρήσεως αυτού;»

Επί του αιτήματος επανάληψης της προφορικής διαδικασίας

- 17 Με έγγραφο της 13ης Ιουνίου 2016, η TMD ζήτησε την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας υποστηρίζοντας, κατ' ουσίαν, ότι οι προτάσεις του γενικού εισαγγελέα εμπεριέχουν, στο σημείο τους 49, αντικειμενική πλάνη.
- 18 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι ο Οργανισμός του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο Κανονισμός Διαδικασίας του Δικαστηρίου δεν προβλέπουν τη δυνατότητα των διαδικών να καταθέτουν παρατηρήσεις σε απάντηση επί των προτάσεων που αναπτύσσει ο γενικός εισαγγελέας (διάταξη της 4ης Φεβρουαρίου 2000, *Emesa Sugar*, C-17/98, EU:C:2000:69, σκέψη 2, και απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2012, *Döhler Neuenkirchen*, C-262/10, EU:C:2012:559, σκέψη 29).
- 19 Βεβαίως, το Δικαστήριο μπορεί, όπως προκύπτει από το άρθρο 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του, οποτεδήποτε, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, ιδίως αν κρίνει ότι δεν έχει διαφωτιστεί επαρκώς, ή όταν ένας διάδικος, μετά τη λήξη της διαδικασίας αυτής, επικαλείται νέο πραγματικό περιστατικό δυνάμενο να ασκήσει αποφασιστική επιρροή επί της απόφασης του Δικαστηρίου, ή ακόμα όταν, προς επίλυση της διαφοράς, το Δικαστήριο χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχείρημα επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων.
- 20 Ωστόσο, το Δικαστήριο εκτιμά, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, ότι διαθέτει όλα τα αναγκαία στοιχεία προκειμένου να αποφανθεί στην υπό κρίση υπόθεση.
- 21 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν συντρέχει λόγος να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 22 Με τα ερωτήματά του, που πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/112 έχει την έννοια ότι οι παραδόσεις ανθρώπινου αίματος, τις οποίες τα κράτη μέλη οφείλουν να απαλλάσσουν από τον φόρο δυνάμει της διατάξεως αυτής, περιλαμβάνουν και τις παραδόσεις πλάσματος το οποίο λαμβάνεται από ανθρώπινο αίμα, όταν το πλάσμα αυτό δεν προορίζεται άμεσα για θεραπευτικούς σκοπούς, αλλά προορίζεται αποκλειστικά για την παρασκευή φαρμάκων.
- 23 Σύμφωνα με το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/112, τα κράτη μέλη απαλλάσσουν από τον φόρο τις παραδόσεις ανθρώπινων οργάνων, ανθρώπινου αίματος και ανθρώπινου γάλακτος.
- 24 Εκ προοιμίου, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι έννοιες που περιλαμβάνονται στο εν λόγω άρθρο 132 αποτελούν αυτοτελείς έννοιες του δικαίου της Ένωσης, οι οποίες σκοπούν στην αποφυγή αποκλίσεων κατά την εφαρμογή του συστήματος του ΦΠΑ από ένα κράτος μέλος σε άλλο (απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2015, *VDP Dental Laboratory κ.λπ.*, C-144/13, C-154/13 και C-160/13, EU:C:2015:116, σκέψη 44).
- 25 Πάντως, η έννοια του «ανθρώπινου αίματος», για την οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/112, δεν ορίζεται στην οδηγία 2006/112.
- 26 Υπό τις συνθήκες αυτές, η σημασία και το περιεχόμενο της έννοιας αυτής πρέπει να προσδιορίζονται σύμφωνα με το σύνηθες νόημά της στην καθημερινή γλώσσα, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη το πλαίσιο εντός του οποίου η εν λόγω έννοια χρησιμοποιείται και τους σκοπούς που επιδιώκει η ρύθμιση στην οποία αυτή εντάσσεται (βλ., σχετικώς, απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2012, *Ketelä*, C-592/11, EU:C:2012:673, σκέψη 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 27 Όσον αφορά το σύνηθες νόημα της έννοιας αυτής, πρέπει να επισημανθεί ότι η έννοια του «ανθρώπινου αίματος» παραπέμπει σε στοιχείο του ανθρώπινου σώματος που αποτελείται από πλείονα συστατικά, τα οποία είναι μη αυτοτελή, είναι συμπληρωματικής φύσεως και των οποίων η συνδυασμένη επενέργεια καθιστά δυνατή την αιμάτωση όλων των οργάνων και των ιστών.
- 28 Ένα από τα συμπληρωματικά αυτά συστατικά είναι το πλάσμα, ήτοι το υγρό που χρησιμεύει για τη μεταφορά άλλων συστατικών του ανθρώπινου αίματος στο ανθρώπινο σώμα.
- 29 Κατ' αρχάς, όσον αφορά το γενικό πλαίσιο, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απαγορεύεται η μετατροπή του ανθρώπινου σώματος και αυτών των ιδίων των μερών του σε πηγή κέρδους.
- 30 Εν συνεχεία, όσον αφορά τον σκοπό του συνόλου των διατάξεων του άρθρου 132 της οδηγίας 2006/112, πρέπει να υπομνησθεί ότι αυτός έγκειται στην απαλλαγή από τον ΦΠΑ ορισμένων δραστηριοτήτων γενικού συμφέροντος, προκειμένου να καταστούν πιο προσιτές ορισμένες παροχές υπηρεσιών καθώς και η παράδοση ορισμένων αγαθών, διά της αποφυγής του επιπλέον κόστους που θα απέρρευε από την επιβολή ΦΠΑ (βλ., σχετικώς, απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2015, VDP Dental Laboratory κ.λπ., C-144/13, C-154/13 και C-160/13, EU:C:2015:116, σκέψεις 43 και 45 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 31 Τέλος, όσον αφορά το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/112, πρέπει να επισημανθεί ότι η διάταξη αυτή αφορά, όπως και τα στοιχεία β', γ' και ε' της ίδιας παραγράφου, πράξεις που συνδέονται άμεσα με την υγειονομική περίθαλψη ή που έχουν θεραπευτικό σκοπό.
- 32 Επομένως, η απαλλαγή από τον φόρο των παραδόσεων ανθρώπινου αίματος, η οποία προβλέπεται από το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/112, πρέπει να νοηθεί ως αποσκοπούσα στο να διασφαλισθεί ότι η παράδοση προϊόντων που συμβάλλουν στην υγειονομική περίθαλψη ή που έχουν θεραπευτικό σκοπό δεν καθίσταται απρόσιτη λόγω του αυξημένου κόστους που θα είχαν τα προϊόντα αυτά αν επιβαλλόταν ΦΠΑ επί της παραδόσεώς τους (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2015, VDP Dental Laboratory κ.λπ., C-144/13, C-154/13 και C-160/13, EU:C:2015:116, σκέψη 46 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 33 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, η παράδοση ανθρώπινου αίματος, συμπεριλαμβανομένης της παραδόσεως πλάσματος το οποίο αποτελεί συστατικό του, πρέπει να εμπίπτει στην προβλεπόμενη από το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/112 απαλλαγή από τον φόρο, όταν η εν λόγω παράδοση συμβάλλει άμεσα σε δραστηριότητες γενικού συμφέροντος, δηλαδή όταν το πλάσμα αίματος που αποτέλεσε αντικείμενο παραδόσεως χρησιμοποιείται άμεσα για υγειονομική περίθαλψη ή για θεραπευτικούς σκοπούς.
- 34 Ούτως εχόντων των πραγμάτων, υπενθυμίζεται ότι οι όροι που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό των απαλλαγών του άρθρου 132 της οδηγίας 2006/112 πρέπει να ερμηνεύονται στενά, δεδομένου ότι οι απαλλαγές αυτές αποτελούν παρεκκλίσεις από τη γενική αρχή ότι ο ΦΠΑ εισπράττεται για κάθε παροχή υπηρεσιών που πραγματοποιείται εξ επαχθούς αιτίας από υποκείμενο στον φόρο (βλ. επ' αυτού, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 28ης Ιουλίου 2011, Nordea Pankki Suomi, C-350/10, EU:C:2011:532, σκέψη 23, καθώς και της 22ας Οκτωβρίου 2015, Hedqvist, C-264/14, EU:C:2015:718, σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 35 Από τα ανωτέρω απορρέει ότι δεν μπορεί, αντιθέτως, να εμπίπτει στην απαλλαγή του άρθρου 132, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/112 το πλάσμα αίματος που αποκαλείται «βιομηχανικό», δηλαδή το πλάσμα αίματος του οποίου η παράδοση δεν συμβάλλει άμεσα σε δραστηριότητες γενικού συμφέροντος, καθόσον προορίζεται για ενσωμάτωση σε μια βιομηχανική διαδικασία παραγωγής, ιδίως προς τον σκοπό της παρασκευής φαρμάκων.

- 36 Κατά συνέπεια, μόνον το πλάσμα αίματος το οποίο πράγματι προορίζεται άμεσα για θεραπευτικούς σκοπούς εμπίπτει στην απαλλαγή την οποία καθιερώνει το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/112.
- 37 Στο μέτρο που η χορήγηση της ως άνω απαλλαγής εξαρτάται από τη χρήση του πλάσματος αίματος για ορισμένου είδους δραστηριότητα γενικού συμφέροντος, η περίπτωση ότι πλάσμα αίματος προοριζόμενο για βιομηχανική χρήση θα μπορούσε θεωρητικώς να χρησιμοποιηθεί άμεσα για θεραπευτικούς σκοπούς, έστω και αν αποδειχθεί ότι συντρέχει, δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια την υπαγωγή του εν λόγω πλάσματος σε καθεστώς απαλλαγών που έχει προβλεφθεί προκειμένου να περιορίζεται το κόστος μόνον εκείνου του πλάσματος αίματος το οποίο πράγματι χρησιμοποιείται άμεσα για θεραπευτικούς σκοπούς.
- 38 Πάντως, από τη δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι πλάσμα αίματος, όπως είναι το επίμαχο στην κύρια δίκη, δεν προορίζεται για σκοπούς υγειονομικής περιθάλψεως ή για θεραπευτικούς σκοπούς, αλλά προορίζεται αποκλειστικά για σκοπούς παρασκευής φαρμάκων.
- 39 Υπό τις συνθήκες αυτές, πλάσμα αίματος αυτού του είδους δεν μπορεί να εμπίπτει στην απαλλαγή την οποία καθιερώνει το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/112.
- 40 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/112 έχει την έννοια ότι οι παραδόσεις ανθρώπινου αίματος τις οποίες τα κράτη μέλη οφείλουν να απαλλάσσουν από τον φόρο, δυνάμει της διατάξεως αυτής, δεν συμπεριλαμβάνουν τις παραδόσεις πλάσματος το οποίο λαμβάνεται από ανθρώπινο αίμα, όταν το πλάσμα αυτό δεν προορίζεται άμεσα για θεραπευτικούς σκοπούς, αλλά προορίζεται αποκλειστικά για την παρασκευή φαρμάκων.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 41 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 132, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2006/112/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας, έχει την έννοια ότι οι παραδόσεις ανθρώπινου αίματος τις οποίες τα κράτη μέλη οφείλουν να απαλλάσσουν από τον φόρο, δυνάμει της διατάξεως αυτής, δεν συμπεριλαμβάνουν τις παραδόσεις πλάσματος το οποίο λαμβάνεται από ανθρώπινο αίμα, όταν το πλάσμα αυτό δεν προορίζεται άμεσα για θεραπευτικούς σκοπούς, αλλά προορίζεται αποκλειστικά για την παρασκευή φαρμάκων.

(υπογραφές)